

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 April 1885, kl. 11 f. m.

*Första Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4,
angående förändrade bestämmelser för handeln med vin
och maldrycker.*

Sedan Andra Kammaran den 25 sistlidne Februari bifallit sitt Andra Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 1, med anledning af motioner, väckta af Herrar E. Thermænius, P. Waldenström och W. Gibson, angående förändrade bestämmelser för handeln med vin och maldrycker, har detta ärende blifvit till Utskottet remitteradt för afgifvande af utlåtande.

Andra Kammaran har sålunda, med afslag å Herr P. Waldenströms förslag att försäljning af vin och maldrycker till afhemtning eller förtäring på stället icke måtte få förenas med annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras, för sin del beslutit,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen skulle anhålla 1:o) att den, som vill åt allmänheten tillhandahålla vin och maldrycker till salu för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i samma ordning, som bestämmes i §§ 3—6 i Kongl. förordningen den 18 September 1874, angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maldrycker; 2:o) att magistrat måtte erhålla samma rättighet att för viss tid eller för all tid förbjuda försäljare i stad vidare försäljning af nämnda drycker i det fall och på det sätt, som medgifvits kommunalnämnd i 14 § af nyss återopade Kongl. förordning, såsom denna paragraf numera lyder i Kongl. kungörelsen af den 30 November 1876.

De återopade §§ i nämnda förordning hafva följande lydelse:

»3 §. Rättighet att annorlunda eller i vidstäcktare omfattning, än i 2 § 1 mom. sägs, dock utan samband med utskänkning af bränvin eller andra brända eller destillerade spirituösa drycker, till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten vin eller maldrycker må ock, med de undantag och inskränkningar, hvilka här nedan stadgas, kunna af Konungens Befallningshafvande, hvarje gång för högst tre år, beviljas; skolande i detta fall försäljningsåret räknas i stad från den 1 Oktober och å landet från den 1 November.

»4 §. 1. I stad skall magistraten hvarje år inom första hälften af April månad för Konungens Befallningshafvande uppgifva de personer, hvilka rättighet till sådan rörelse, som i 3 § sägs, blifvit förlänad för tid, som före ingången af nästföljande försäljningsår icke tilländalöper.

2. I sammanhang dermed, och sedan stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, allmän rådstuga blifvit hörd, skall magistraten till Konungens Befallningshafvande afgifva utlåtande, huruvida derjemte rättighet att få idka sådan utskänkning af vin eller maldrycker, som i 3 § sägs, må andra personer meddelas och, i sådant fall, föreslå utskänkingsställes antal, äfvensom i hvilken trakt af staden hvarje utskänkingsställe finnas må, i fall föreskrift jemväl i sistnämnda afseende anses nödig.

3. Konungens Befallningshafvande fatte derefter beslut i ämnet och gifve det magistraten tillkänna; dock må ej mot både magistratens och stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas afstyrkande beslutas, att näringsidkare enligt 2 mom. antagas skola, ej heller sådane näringsidkares antal bestämmas högre än det, hvarom magistraten och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga äro ense, eller, i händelse af skiljaktiga meningar, någondera tillstyrkt.

»5 § 1. Vill någon i socken på landet väcka fråga, att sådan utskänkning af vin eller maldrycker, som i 3 § sägs, må inom socknen idkas eller att, utöfver redan tillåtna utskänkingsställen af omförmälda beskaffenhet, nya sådana må inrättas, göre derom framställning hos kommunalnämndens ordförande inom första hälften af Mars månad det år, utskänkningsningen skall börja. Kommunalnämnden skall deröfver innan slutet af samma månad afgifva yttrande och deri, om bifall till utskänkningsningen tillstyrkes, utsetta den eller de trakter, hvarinom utskänkingsställena må vara belägna, hvarefter yttrandet öfverlemnas till ordföranden i kommunalstämman. Denne inhemte, innan April månads utgång, på kommunalstämma, som blifvit två söndagar å rad pålyst, socknemännens utlåtande i ämnet. Varder framställningen af både kommunalnämnd och kommunalstämma ogillad, anses frågan förfallen och må ej utom i det fall, hvarom här nedan i 2 mom. sägs, ånyo väckas förr än i första hälften af Mars månad tredje året efter det, då dy-

lik framställning ogillad blef. Har åter endera eller båda tillstyrkt bifall, sände ordföranden i kommunalstämman, inom tre veckor från det stämman hållits, det dervid förda protokoll och kommunalnämndens yttrande, jemte eget utlåtande, till Konungens Befallningshafvande. Derefter fattade Konungens Befallningshafvande beslut; dock må ej utskänkningsidkares antal bestämmas högre än det, som af kommunalnämnd och kommunalstämma eller, om de ej äro ense, af någöndera blifvit tillstyrkt.

2. Derest beviljad rättighet att i den ordning, som i 3 § sägs, inom socken å landet utskänka vin eller maldrycker varder uppsagd eller förverkad eller af annan anledning upphör under den tid, hvarunder framställning om inrättande af nya utskänkningsställen inom socknen icke i allmänhet är tillåten, må fråga om beviljande af ny utskänkningsrätt i den upphörda ställe väckas å tid och behandlas på sätt 1 mom. bestämmer.

»6 §. 1. Så snart Konungens Befallningshafvandes enligt 4 § eller 5 § fattade beslut blifvit vederbörande magistrat eller kommunalnämnd tillkännagifvet, låte, derest till följd af samma beslut nya utskänkningsrättigheter komma att beviljas, magistraten eller kommunalnämnden på öfligt sätt allmänneligen kungöra, att de som önska att för den af Konungens Befallningshafvande bestämda tid af högst tre år förvärfva någon af ifrågavarande rättigheter, ega att, i stad före Juli och å landet före Augusti månads utgång, till magistraten eller kommunalnämnden ingifva sina till Konungens Befallningshafvande ställda ansökningar derom, åtföljde af betyg om god frejd och uppgift å det ställe, der utskänkningsrättigheter skall idkas. De utskänkningsrättigheter i stad, hvilka magistraten, sedan stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, allmän rådstuga blifvit hörd, finner skäligt låta i uppsagda, förverkade eller eljest upphörda rättigheters ställe under nästföljande försäljningsår utöfvas, må ock i sammanhang med de i detta mom. omförmälda till hugade sökande utbjudas.

2. Alla ansökningar i berörda afseende, hvilka inom föreskrifven tid inkommit, skola derefter på en gång af magistrat eller kommunalnämnd skyndsamt till Konungens Befallningshafvande öfverlemnas, beledsagade af ej mindre sådant utlåtande, som i 2 § 1 mom. sägs, än äfven yttrande, huru vida i afseende å tiden för utskänknings bedrifvande eller eljest några inskränkningar eller vilkor anses nödiga.

3. Konungens Befallningshafvande meddele derefter beslut i målet och utfärde för den eller dem af sökandena, hvilkas ansökningar bifallas, vederbörliga tillståndsbref med utsättande af den tid, hvarunder, och den trakt, inom hvilken utskänknings må utöfvas, äfvensom af de föreskrifter i öfrigt, som till god ordnings befrämjande kunna finnas för särskilda fall

nödiga. Den, hvars ansökning icke blifvit af Konungens Befallningshafvande bifallen, ege ej rätt att deröfver föra klagan.

4. Tillstånd till utöfvande af sådan utskänkning, hvarom nu är fråga, må ej af Konungens Befallningshafvande lemnas för längre tid eller å andra eller flera utskänkingsställena, än i ofvan stadgad ordning bestämts.

5. Ombyte af utskänkingsställe under den tid, för hvilken utskänkingsrättighet är förlänad, må ej ske med mindre Konungens Befallningshafvande, efter vederbörande magistrats eller kommunalnämnds hörande, dertill lemnar bifall.

»14 §. 1. Håller landthandlande till afhemtning vin eller maltdrycker till salu, och visar sig att genom försäljningen oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att för viss tid eller för alltid förbjuda sådan landthandlande all vidare försäljning af nämnda drycker; och gälle i fråga om verkställighet och underställning af sådant beslut hvad i 13 § 1 mom. är stadgadt.

2. Sådant förbud, som nu är nämndt, må ock omedelbarligen meddelas af Konungens Befallningshafvande, sedan den, hvars rätt är i fråga, äfvensom kommunalnämnd blifvit hörda.

3. Fortsätter landthandlande försäljning af vin och maltdrycker, sedan förbud deremot honom delgifvits, böte som i 11 § 1 mom. är för oloflig utskänkning af vin eller maltdrycker stadgadt.»

Fråga om ändring i stadgandena om försäljning af vin och maltdrycker har flera gånger hos Riksdagen förevarit. Så har Första Kammaren efter derom väckt motion af Herr C. O. Berg och med bifall till sitt Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2, den 3 Mars 1883 för sin del beslutit att uti skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla att, med förändring af Kongl. förordningen den 18 Juni 1864, angående utvidgad näringsfrihet, så väl *handel på landet med vin till afhemtning* som *handel i salubod på landet med maltdrycker till afhemtning* måtte förbjudas, derest icke särskildt tillstånd till sådan handel, gällande för ett år i sänder, blifvit medgifven i den ordning 5 § i Kongl. förordningen den 18 September 1874 bestämmer i fråga om rätt till *utskänkning* af sådan vara; men detta beslut blef icke Riksdagens. I Andra Kammaren hade nemligen väckts motioner i ämnet af Herrar J. Andersson i Lysvik, L. O. Larsson och F. Berglöf, i anledning hvaraf Andra Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1, dit motionerna och Första Kammarens beslut remitterats, föreslog, i utlåtande N:o 3, dels att Kammaren icke måtte biträda Första Kammarens beslut och dels att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådana ändringar i lagstiftningen angående försäljning af vin och maltdrycker, att försäljare skulle vara skyldig att söka tillstånd hos magistrat eller kommunalnämnd, med flera bestämmelser, hvar-

efter och sedan Andra Kammaren återremitterat ärendet till Utskottet, detta slutligen, i *nytt* utlåtande N:o 8, föreslog aflåtande af skrifvelse af hufvudsakligt innehåll att för *erhållande af rätt till försäljning till afhemtning* af vin och maldrycker skulle fordras samma vilkor och bestämmelser som för rätt till försäljning *för förtäring på stället* af samma drycker. Detta utlåtande blef dock af Andra Kammaren den 25 April 1883 afslaget efter votering med 91 röster mot 83.

Äfven vid 1884 års riksdag hafva motioner i detta ämne blifvit väckta i Andra Kammaren af Herrar J. Andersson i Lysvik, L. O. Larsson och C. A. Larsson, hvilka motioner likväl icke vunno understöd af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, till hvars behandling de blifvit öfverlemnade. Då Utskottets utlåtanden i ämnet, N:is 1 och 2, den 27 Februari 1884, till afgörande föredrogos, yttrades flere olika meningar och efter en liflig öfverläggning bifölls Utskottets afstyrkande Utlåtande med 111 röster mot 70, hvilka sistnämnda afgåfvos för ett under öfverläggningen af Herr Fredenberg formuleradt förslag, som närmast öfverensstämmer med det vid innevarande riksdag af Andra Kammaren fattade beslutet.

Inom Andra Kammaren har vid närvarande års riksdag Hans Excellens Herr Statsministern Themptander meddelat, att, under handläggning inom regeringen af förslag till ny förordning om vilkoren för försäljning af bränvin m. m., uppmärksamheten varit fäst derå, huruvida icke lagstiftningen om handel med maldrycker och framför allt med vin påkallade en revision i syfte att inskränka de missbruk, hvartill denna handel på åtskilliga orter visat sig gifva anledning, men att, då lagstiftningen angående handeln med bränvin och angående handeln med vin och maldrycker äro till sitt syfte med hvarandra temligen nära beslägtade, regeringen icke ansett sig böra göra något åt frågan om handel med maldrycker och vin, förrän det visat sig, hvilket beslut Riksdagen skulle komma att fatta angående bränvinshandelns ordnande; hvarjemte Hans Excellens förklarar att, derest innevarande Riksdag komme att fatta bestämdt beslut angående handeln med vin och maldrycker, ett sådant beslut naturligtvis komme att göras till föremål för behörig pröfning.

Under öfverläggningen inom Andra Kammaren den 25 sistlidne Februari uttalades flera olika meningar i detta ämne och framställdes förslag till beslut, dels enligt Utskottets formulering, dels enligt Utskottets förslag med uteslutande af orden »till mindre quantitet än tio liter», dels om rent afslag och dels: »att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla om sådana ändringar i lagstiftningen angående försäljningen af vin och maldrycker, att den, som vill till afhemtning hålla vin eller maldrycker till salu, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd, i stad af Magistrat och

på landet af Kommunalnämnd, samt att sådan rättighet må beviljas hvarje gång för högst tre år.» Vid slutlig votering segrade Utskottets förslag oförändradt med 97 röster mot 90, hvilka afgåfvos för rent afslag.

Slutligen anser sig Utskottet böra meddela, att svenska Bryggareföreningens styrelse uti en den 13 i denna månad dagtecknad, till Utskottet stäld skrifvelse gjort framställning att Utskottet skulle hos Första Kam-maren hemställa, att Herrar Thermanii och Waldenströms motioner, så vidt de afse försäljningen af maldrycker, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, men att Riksdagen ville i skrifvelse hos Konungen anhålla att till nästa riksdag måtte utarbetas och Riksdagens pröfning underställas förslag till vissa förändringar i gällande författningar om försäljningen af vin; varande denna skrifvelse, deruti skälen för den förordade åtgärden äro vidlyftigt anförda, åtföljd af åtskilliga bilagor angående alkoholhalten i vin, vinblandningar och maldrycker.

Beträffande nyttan och nödvändigheten af inskränkning i rätten att till afhemtning *på landet försälja vin* torde meningarna nu mera vara hufvudsakligen ense. Vid denna försäljning, i synnerhet af landthandlande, har otvifvelaktigt bedrifvits så mycket ofog så väl i afseende på beskaffenheten af det försålda som ock i afseende på sättet för försäljningen, att man icke vidare kan rimligen anförä grundsatsen om handelsfrihet emot det berättigade uti att genom lagstiftningen underlätta nykterhetsvännernas bemödanden att undanrödja de anledningar till dryckenskap, hvilka onekligen finnas i sådant utöfvande af denna försäljningsrätt; men för *städerna* ställer sig saken något annorlunda. Der finnas alltid så väl tillfällen att för rimligt pris få köpa ett jemförelsevis oförfalskadt vin, som ock tillräcklig polisuppsigt för att öfvervaka det icke försäljningen till afhemtning af vin missbrukas, så att den öfvergår till krogrörelse; och för öfrigt har den, som af ett eller annat skäl önskar köpa spirituösa drycker, lätt att i städerna vinna sin afsigt utan att uppmuntra tillverkning och försäljning af sådana sprithaltiga drycker, som endast kallas vin, men i verkligheten äro med hvarjehanda, ofta skadliga tillsatser försedda spritblandningar.

Ej heller synas tillräckliga skäl förefinnas för inskränkning i rätten att *i städerna försälja maldrycker* till afhemtning, så som nu är tillåtet. Det är tydligt att, då vederbörande i sedlighetens intresse inskränka *ölsutskänkningsställen*s antal till det minsta möjliga, svårigheten för ordentliga hushåll att på nära håll kunna köpa det mindre quantum porter eller öl, som för daglig förbrukning i hemmet begagnas, skall varda väsentligt ökad,

om för rätt till försäljning för afhemtning uppställas samma vilkor som för rätt till ölutskänkning; och lika som i fråga om vin är sagdt, kan ordningsmakten lätt nog förekomma att förstnämnda försäljningsrätt missbrukas, i synnerhet om, enligt Andra Kammarens beslut i denna del, mot hvilket Utskottet icke har något att erinra, åt magistraten lemnas rätt att omedelbart inskrida mot yppade oordningar vid försäljningen.

I fråga åter om inskränkning i rätten att *å landet sälja maldrycker till afhemtning* hafva mycket olika meningar gjort sig gällande och beaktansvärda skäl framhållits, så väl för som emot en sådan inskränkning. Utskottet är dock böjdt att anse skälen emot en inskränkning vara de öfvervägande, i betraktande hufvudsakligen deraf att under benämningen »maldrycker» inbegripes jemte *öl* så väl *porter* som *svagdricka*, mot försäljning till afhemtning af hvilka två sistnämnda sorter maldrycker anmärkning väl ej förekommit af beskaffenhet att böra leda till en inskränkning i försäljningen af så genomgripande art som den af Andra Kammaren antagna. Porter, som för öfrigt torde på landsbygden litet eller intet förekomma, ordineras icke sällan af läkare att begagnas i små quantiteter af svaga personer, och svagdricka utgör i flera delar af landet en mycket allmän och sannolikt rätt helsosam läskedryck för arbetarne, i synnerhet under den varmare årstiden. Motionärerna och Andra Kammarens Tillfälliga Utskott hafva väl icke heller afsett att uttala, det förtärandet af svagdricka skulle föranleda osedlighet och oordningar eller att från den arbetande befolkningen utgått rop på inskränkning i handeln med *denna* maldryck. Och då det synes möta ej ringa svårighet att annorlunda åstadkomma en verksam lagstiftning, som inskränker försäljningen af *öl*, men lemnar försäljningen af svagdricka och andra oskadliga maldrycker fri, än att skilnaden mellan dryckerna skulle bestämmas af deras alkoholhalt, för tillförlitligt utrönande hvaraf åter skulle erfordras särskilda och besvärliga kontrollåtgärder, så lærer ej annat återstå än att låta gällande bestämmelser fortfara för handeln med alla maldrycker.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då Utskottet anser att den föreslagna bestämmelsen om ett försäljningsminimum skulle motverka vinnande af det önskade målet, hemställer Utskottet,

- a) att Första Kammaren ville biträda andra punkten i Andra Kammarens nu föreliggande förslag till skrifvelse;
- b) att Första Kammaren icke ville godkänna hvad Andra Kammaren i första punkten af skrifvelseförslaget antagit, samt
- c) att Riksdagen behagade uti afgående skrifvelse anhålla

hos Konungen att, med ändring af förordningen den 18 Juni 1864, om utvidgad näringsfrihet, handeln på landet med vin till afhemtning må förbjudas, derest icke särskildt tillstånd till sådan handel blifvit medgifven i den ordning 5 § i förordningen den 18 September 1874 bestämmer i fråga om rätt till utskänkning af sådan vara.

Stockholm den 14 April 1885.

På Utskottets vägnar:

W. STRÅLE.

Reservation:

af Herr *W. Stråle*.
